

Huse i Vester Hassing Sogn

Tekst af Klem Thomsen

Redigering og billedvalg af Asbjørn Thomsen, marts 2024

Heden 32, Dalsgaardshøj, Hørhuset

Vester Hassing By, matrikel 122.

Det gamle stuehus til gården, der lå på Krinkeltoften (matr. nr. 74), syd for skolen fra 1925. I 1909 var huset ejet af Kren Møll (Kresten Nielsen), der står foran huset med hustruen Signe og deres datter Dorthea. Til højre Kren Mølls svigermor Trine.

Foto:
Hals Arkiv, B14008.

den 32 er en fiktiv adresse. Ejendommen Dalsgaardshøj, andre steder kaldet Hørhuset, eksisterer ikke længere, og stedet er i dag en del af Aslund Plantage uden særskilt adresse. Så adressen Heden 32 fortæller kun, at Dalsgaardshøj/Hørhuset lå ca. 100 meter øst for det nuværende hus på Heden 30 på matr.nr 74.

Ejendommens navn er Dalsgaardshøj i næsten alle skriftlige kilder, således i skøder, kirkebøger og folketællinger. Derimod optræder ejendommen i den gamle sognebeskrivelse med navnet Hørhuset, og det samme er tilfældet på de gamle matrikelkort. At kortmaterialet kun bruger navnet Hørhuset skyldes formentlig, at man ønskede at skelne mellem ejendommen Dalsgaardshøj og gravhøjen Dalsgaards Høj, som lå side om side, gravhøjen mod

vest og huset på ejendommen Dalsgaardshøj umiddelbart øst herfor.

1793

Den 23. december 1791 tinglæses ¹⁾ to skøder vedrørende samme "Huus Plads" i Vester Hassing by samt en parcel af "et Fierdingkar Hartkorn ²⁾ af Haurkrogens ³⁾ tilhørende Eiendom [på] 4400 kvadratalen". Det første skøde er underskrevet den 7. januar 1791 og her sælger "Niels Hansen Meyling, Eier af Haurkrogen i Kier Herred Vesterhassing Sogn" huspladsen i Vester Hassing og parcellen på Havrekrogens mark til "Laurs Pedersen Skomager af bemeldte Vesterhassing Bye" for 14 rigsdaler. Det andet skøde er underskrevet den 14. november 1791 og her sælger "Lars Pedersen boende udi DalsgaardsHøj i Kier Herred,

Westerhassing Sogn" samme ejendom til "Christen Jensen i Raunschou i Vesterhassing Sogn" for 14 rigsdaler. Så Lars Pedersen, også kaldet Laurs Pedersen, må enten have fortrudt handlen eller have manglet økonomi til den. Han havde nemlig forinden indgået en handel ved en købekontrakt af 20. december 1790, jævnfør næstkommende skøde. Det interessante ved de to skøder er dog, at vi ud fra disse kan se, at Lars Pedersen flyttede fra

1) Tinglæses - I dag bliver et skøde udfærdiget af en advokat, underskrevet ved denne og senere tinglyst i retten.

Dengang, hvor folk ikke nødvendigvis kunne læse og skrive, blev skødet ført ind i tingbogen af tingskrivere i retten, hvorefter det blev læst op og underskrevet. Et dokument var før Tinglysningsloven af 1926 tinglæst, når det var oplæst i retten i et offentligt retsmøde.

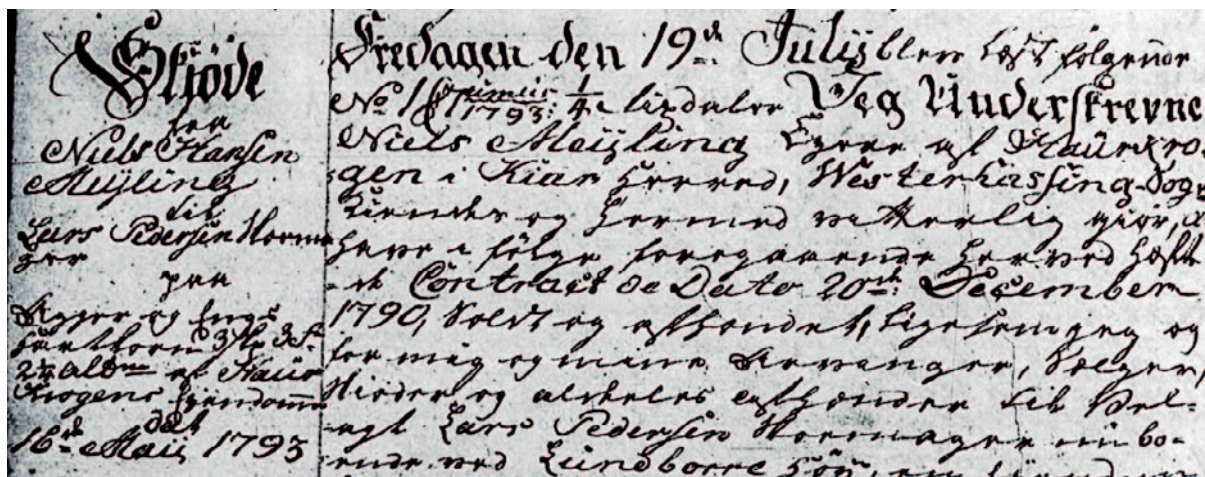
2) Hartkorn betyder egentlig "hårdt korn", altså brødkorn, men tidligere var *tønde hartkorn* en enhed for værdien af landbrugsjord (en kombination af jordens areal og ydeevne). I den lange periode, hvor al betaling foregik som byttehandel med konkrete varer var det nødvendigt med et fælles værdimål. Man besluttede at sammenligne alle varer med værdien af det såkaldte "hårde korn" eller *hartkorn*. Hartkorn målte i tønder (ikke at forveksle med tønder land). 1 tønde = 8 skæpper = 32 fjerdingkar = 96 album.

3) Haurkrogen - Der er tale om ejendommen Havrekrogen i Vester Hassing, lokalt kaldet Havkrog. Kr. Værnfelt skriver i "Bidrag til Kjer Herreds Historie. Steder og Navne i Vester-Hassing. I: Jyske Samlinger 1937, s. 175" om ejendommen Havrekrogen med matr. nr. 102: *Hans Hagstrøm ... der allerede 1788 for 450 Rdlr. afhændede den [Havrekrogen] til Niels Hansen (Meyling), efter hvis Død Aar 1800 den yderligere blev splittet.*

Det ældste fundne skøde på Dalsgaardshøj/Hørhuset, som stammer fra Skøde- og Pante-protokollen 1790 - 1860 folio 35.

"Skjøde fra Niels Hansen Meyling til Lars Pedersen Skomager paa Agger og Engs Hartkorn 3 Skp 3 Fdk 2¼ Alb af Haurkrogens Eiendom dat 16de Maii 1793". Sælgeren Niels Hansen Meyling er ejer af "Haurkrogen", Havrekrogen i Vester Hassing, hvorfra Dalsgaardshøj er frastykket.

Vester Hassing kirkebog, 28. juli 1799: "Jens Pedersens og Birte Sophie Jensdatters af Dalsgaardshøj Barn baaret til Daaben af Ane, Peder Pedersens Datter i Dødkou, og kaldet Ane".

Vester Hassing by til ejendommen Dalsgaardshøj imellem januar og november 1791.

Den 16. maj 1793 udstedes et "Skjøde fra Niels Hansen Meyling til Lars Pedersen Skomager paa Agger [ager] og Engs Hartkorn 3 Skp 3 Fdk 2¼ Alb af Haurkrogens Eiendom". I skødet angives Lars Pedersen at bo "ved Lundborre Høj", som må være Dalsgaardshøj, og handlen angives at omfatte "en Eiendom Lundborre Jorden kaldet, grænsende til Wester Aslund Mark og bestaaende af Aggerland, samt 2de Engskifter, ... Eng og Tørvestedet begge liggende mellem Westerhassing Byes Vestre Enge, hvilken Agger og Eng ... underlagt Haurkrogens Gaard". Det fremgår endvidere, at hartkornet for "Lundborre Jorden", ejendommen Dalsgaardshøj, er 2 skæpper, 3 fjerdingkar og 1 album, at hartkornet for engstykket er 3 fjerdingkar og 1½ album og at hartkornet for tørvestykket er 2¾ album, hvad der giver et samlet hartkorn på 3 skæpper, 3 fjerdingkar og 2¼ album. Købesummen er 20 rigsdaler. Det fremgår endvidere at skødet er baseret på en købekontrakt af 20. december 1790.

Ovenstående skøde tinglæses den 19. juli 1793. Det mærkværdige er, at forinden denne tinglæsning, nemlig den 11. maj 1793, tinglæses et salg af

Lars Pedersen "udi Lundborre Høj" af de "2de Engskifter i Wester Hassing Eng" til Christen Jensen "i Lille Ravnskov". Skødet som underskrives er dog dateret den 17. maj 1793, dagen efter underskrivelsen af ovenstående skøde. Dette bevidner, at man på den tid ikke var så nøjeregnende med tinglæsningsdatoerne, som man er med tinglæsningsdatoerne i dag. Måske var denne handel en forudsætning for, at Lars Pedersen kunne klare ovenstående handel rent økonomisk, eller måske var han bare en god handelsmand, men faktum er, at han sælger engstykket og tørvestykket for 29 rigsdaler. I øvrigt tinglæses skøder på den tid først når betalingen er erlagt; dette betyder, at det nogle gange går flere år fra skøder underskrives til de tinglæses.

Efter disse to handler er Lars Pedersen Skomager kun ejer af det sted, som først kaldes "Lundborre Høj", og som senere kaldes "Dalsgaardshøj". Det er han dog kun i ganske få år.

Det bør i øvrigt nævnes, at stedet ikke er at finde ved folketællingen i 1787, så formentlig er huset opført af Lars Pedersen Skomager i 1791 kort efter underskrivelsen af købekontrakten.

1795/1797

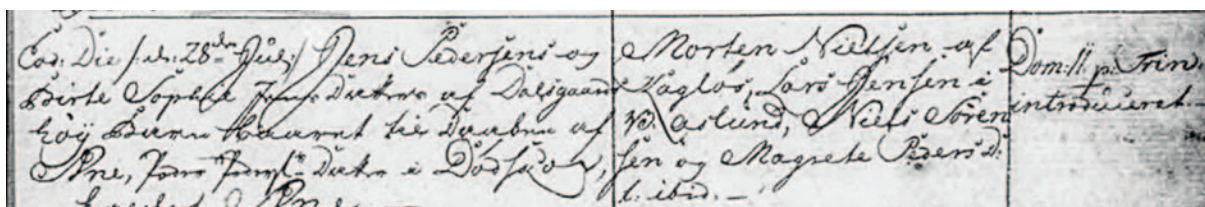
Ved skøde af 4. oktober 1795, tinglæst 27. oktober 1797, sælger "Lars Pedersen Skomager eier af en Eiendom ved Lundborre Høj og boende samme steds, beliggende i Westerhassing Sogn udi Kiær Herrerod" sin ejendom til Jens Pedersen. Der er tale om "bemeldte Eiendom Lundborre Jorden kaldet, med paastaaende Liden Bygning af 4 Fag Hus og 1 Taske⁴⁾, grundstødende til Wester Aslunds Mark, bestaaende af aggerland 2 Skp 3 Fdk 1 Alb Hartkorn". Købesummen er nu 44 rigsdaler.

Jens Pedersen og hustruen Birthe/Birgitte Sophie Jensdatter "af Dalsgaardshøj" får i juli 1799 datteren Ane. Ved folketællingen i 1801 bor disse tre personer på "Dalsgaardshøj". Jens Pedersen angives at være "Husmand med Jord og Bødker"; med så lille et sted var det nødvendig med flere ind-

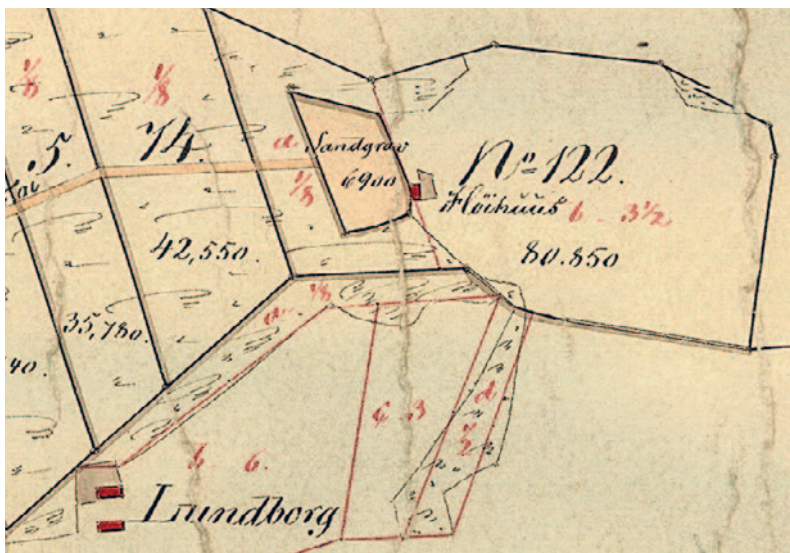
⁴⁾ Taske - Følgende beskrivelse af "taske" er fra ordnet.dk: (forældet eller dialekt) mindre udbygning (redskabs-, vognskur og lignende) paa en bygning (specielt ved en udlænges gavlen).

Eller kælderrum i et købstadhus, især anvendt som udsalgssted af småhandlende, værtshusholdere og lignende.

"En Kælder . . var udlejet som Beværtning. Saadan en Snask kaldtes en "Taske" og Beværteren "Taskemanden". Citat: Den Gamle By.

Matrikelkort for Vester Hassing By 1858. På Matr. N° 122 er Høihuus indtegnet umiddelbar øst for den fælles sandgrav.

Moseskjel, og en Tørvelod i Rasmusmose, nordligst i Eierlavet. I Hovedloden er en fælles Sandgrav. Til Huuset hører Andeel i Tørvelodden Matr. No 130.”

1822/1823

Ved skøde af 11. december 1822, tinglæst 10. januar 1823, sælger Mads Mortensen ”af Kagløss” ejendommen til Jens Pedersen ”af Gjæraa i Dronninglund Sogn”. Ejendommen kaldes i skødet for ”Dalsgaardshøi”, og hartkorn er uændret fra forrige handel. Så Mads Mortensen ejer kun ejendommen i omkring ½ år, og havde det været hans hensigt at tjene penge på denne, blev denne hensigt gjort til skamme, da han sælger ejendommen for 52 rigsbankdaler sedler. Det kunne tyde på, at ejendommen ikke hørte til de mest attraktive.

Jens Pedersen og hustruen Kirsten Jensdatter flytter ind på ejendommen Dalsgaardshøj med datteren Maren. Her får ægteparret sønnen Jens i 1825, datteren Ane Kirstine i 1827 (dør senere samme år) og sønnen Lars Jørgen i 1828. Ved folketællingen i 1834 bor ægteparret på ”Dalsgaardshøi” med børnene Maren, Jens og Lars Jørgen. Jens Pedersen angives at være husmand. Senere i 1834 får ægteparret datteren Ane Kirstine.

1838

Ved skøde af 23. juni 1838, tinglæst 29. juni, sælger Jens Pedersen huset ”Dalsgaardshøi” til Christen Nielsen fra

Horsens (nutidens Langholt). Købesummen er 200 rigsbankdaler sedler.

Ved folketællingen den 1. februar 1840 finder vi ægteparret Christen Nielsen og Johanne Marie Steffensdatter i ”Dalsgaardshøi” med sønnen Niels. Christen Nielsen ernærer sig som husmand og daglejer. Senere i 1840 får ægteparret sønnen Steffen og i 1843 sønnen Jens Peter, begge født på Dalsgaardshøi.

1845

Ved skøde af 16. juni 1845, tinglæst 19. december, sælger ”Husmand af Dalsgaardshøi” Christen Nielsen hans ”hidtil eiende og iboende Huus Dalsgaardshøi kaldet beliggende i Vesterhassing Sogn med tilliggende Jorder der staar for gl. Hartkorn 2 Skp 3 Fdk 1 Alb og ... nye Matricul N 122 og nyt Hartkorn 1 Skp 1 Fdk 2¾ Alb ⁵⁾” til Jørgen Gregersen. Det nævnes endvidere i skødet, at køberen allerede har taget ejendommen i besiddelse, og ved folketællingen den 1. februar 1845 finder vi da også sælgeren Christen Nielsen i et hus i Vester Hassing og køberen Jørgen Gregersen i ”Dalsgaardshøi”. Købesummen er 200 rigsbankdaler sølv.

Ved folketællingen i 1845 bor køberen Jørgen Gregersen på Dalsgaardshøj sammen med hustruen Ane Christensdatter og sønnerne Jens Christian Jørgensen (født 1830 i Gandrup), Anders Peter Jørgensen (født 1840 i Vester Hassing) og Mar-

tin Jørgensen (født 1844 i Vester Hassing).

Ved folketællingen i 1850 bor ægteparret Jørgen Gregersen og Ane Christensdatter på Dalsgaardshøj - området betegnes som ”udenfor Byen liggende Gaarde og Huse” - med de to yngste sønner. Det samme er tilfældet ved folketællingen i 1855.

Hustruen Ane Christensdatter dør i 1859, 57 år gammel. Ved folketællingen i 1860 bor enkeemanden Jørgen Gregersen på Dalsgaardshøj med den yngste søn Martin.

1864/1865

Den 22. december 1864 underskrives et skøde, som tinglæses 13. januar 1865. Dette skøde bringes nedenfor i sin helhed, i det omfang herværende forfatter har kunnet tyde det.

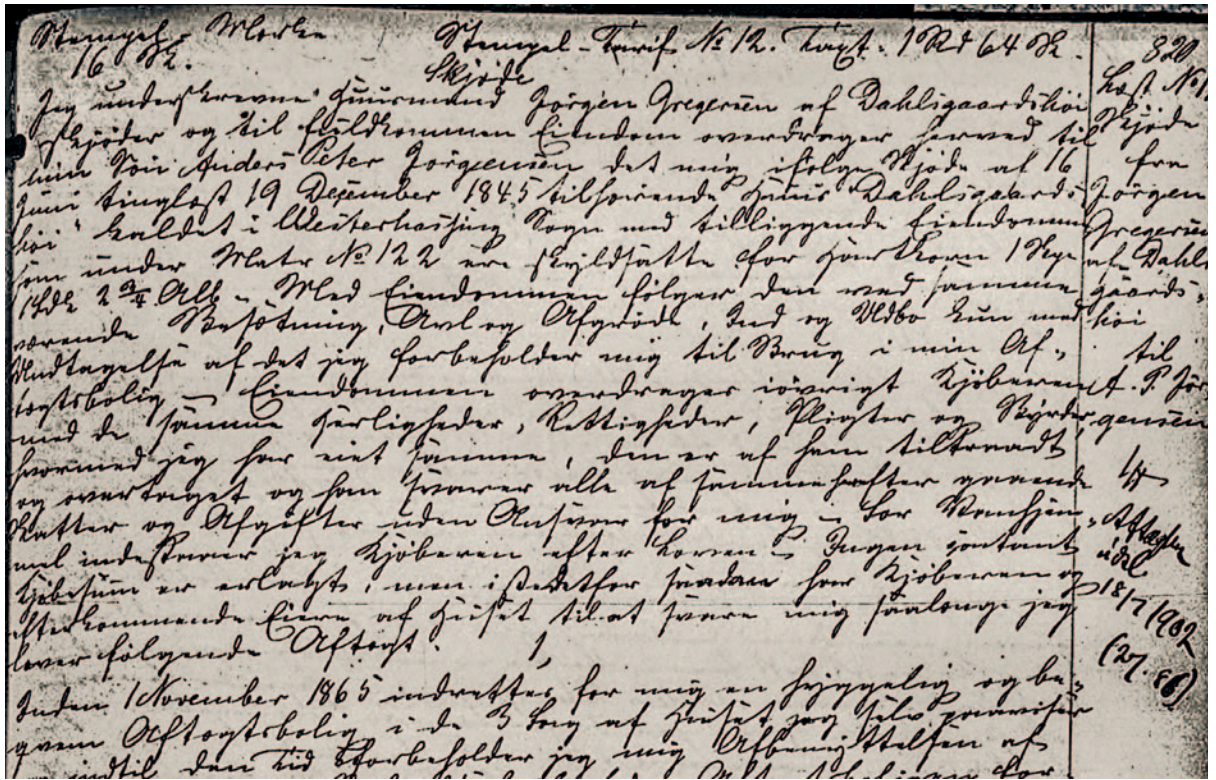
Jeg underskrevne Husmand Jørgen Gregersen af Dahlsgaardshøi skjøder og til fuldkommen Eiendom overdrager herved til min Søn Anders Peter Jørgensen det mig ifølge Skjø-de af 16 Juni tinglæst 19 December 1845 tilhørende Huus ”Dahlsgaardshøi” kaldet i Vesterhassing Sogn med tilliggende Eiendommen som under Matr No 122 ere skyldsatte for Hartkorn 1 Skp 1 Fdk 2¾ Alb. Med Eiendommen følger den ved samme værende Besætning, Avl og Afgrøde, Ind og Udbo kun med Undtagelse af det jeg forbeholder mig til

5) Nye Matrikul Danmark er blevet matrikuleret flere gange, således i 1644 og 1688. De tidlige matrikler blev ikke vedligeholdt med hensyn til forandringer i ejendomsforholdene, og efter udskiftningen i slutningen af 1700-tallet var der behov for udarbejdelsen af en ny matrikel, og det skete i 1844.

Det er også med matriklen af 1844 vi får de matrikelnumre, der bruges den dag i dag, og Dalsgaardshøj får tildelt matrikelnummeret 122. Også ejendommens hartkorn ændres. Dalsgaardshøj havde efter den gamle matrikel (af 1688) et hartkorn på 2 skæpper, 3 fjerdingkar og 1 album, og får efter den nye matrikel (af 1844) et hartkorn på 1 skæppe, 1 fjerdingkar og 2¾ album, dvs. at ejendommens hartkorn mere end halveres ved denne matrikulering.

Udsnit af skøde på Dalsgaardshøj, dateret 22. december 1864 og tinglæst 13. januar 1865. Fra Skøde- og Pante-protokoll 1861-1866 folio 820. Skødet starter med, at "underskrevne Huusmand Jørgen Gregersen af Dahlsgaardshøj skjøder og til fuldkommen Eiendom overdrager herved til min Søn Anders Peter Jørgensen [det mig] tilhørende Huus "Dahlsgaardshøj" kaldet..." Skødet omfatter også en aftægtskontrakt, som først slettes i 1902.

Brug i min Aftægtsbolig. Eiendommen overdrages i øvrigt Kjøberen med de samme Herligheder, Rettigheder, Pligter og Byrder, hvormed jeg har eiet samme, den er af ham tiltraadt og overtaget og han svarer alle af samme herefter værende Skatter og Afgifter uden Ansvar for mig. For Wanjhjemmel indestaar jeg Kjøberen efter Loven. Ingen contant Kjøbesum er erlagt, men istedet for saadan har Kjøberen og efterkommende Eiere af Huset til at svare mig saalænge jeg lever følgende Aftægt⁶⁾.

1. Inden 1 November 1865 indrettes for mig en hyggelig og beqvem Aftægtsbolig i de 3 Fag af Huset jeg selv paaviser og indtil den Tid forbeholder jeg mig Afbenyttelsen af min nuværende Beboelsesleilighed. Aftægtsboligen forsynes med Loft og Gulv, de fornødne Winduer og Dørre, Skorsten med Ildsted, Borde, Sengested, Opgang til Loftet, som skilles fra det øvrige Loft. Den bliver i det hele at sætte i god beboelig Stand og vedligeholdes saaledes indtil min Død. Med hensyn til Indretningen skal han aldeles rette sig efter mit Ønske. Naar jeg indflytter i Aftægtsboligen udtager jeg af det ved Huset værende Læsøre, alt hvad jeg efter mit eget

Skjøn behøver til Brug i min Aftægtsbolig uden Indskrænkning. Jeg forbeholder mig endvidere fri og uhindret Færdsel for mig og Andre til og fra Aftægtsboligen, Adgang til og Afbenyttelse af Husets Brønd, Ret til at tage tilhuse for mig hvem jeg vil samt Ret til at færdes hvor jeg vil paa Husets Eiendom,

2. Af Aftægtspræstationer leveres mig Aarligt:

- a, 2 Tønder Rug, 1 Td Byg gode vel... Kjøbmandsvarer med Halvdelen til 1' Mai og 1' November.
- b, 1 L^u⁷⁾ nykjærnet velsaltet Smør som leveres efterhaanden, naar jeg forlanger det,
- c, 1 L^u godt fedt Mellemlæsk, 1 L^u godt fedt Lammekjød, 3 ^u⁷⁾ afsmeltet Faaretalg, 1 L^u god veltørret Ost, samt 3 Potter⁸⁾ godt Brændewin, hvilket Alt leveres, tilligemed ½ Td gode sunde Kartofler, om Efteraaret senest Mortensdag,
- d, daglig hele Aaret igjennem én Pot god nymalket uforfalsket Mælk. Haves Mælk ikke ved Huset leveres i stedet derfor 2 Potter godt fersk Øl dagligt,
- e, én Gang aarligt en god nye Lærreds Skjorte,
- f, 6 Læs gode Skudtørv⁹⁾ a 800 Stk pr Læs, som leveres i rette Tørvejrgningstid i tør og vel-

behandlet Tilstand, bringes i Huus og stables i mit Tørverum.

Samtlige Præstationer leveres paa min Bopæl i gode, sunde og vel.. Warer med for..tig Wægt og Maal, prompte til Forfaldstiderne og stedse forud.

3. Husets Eier er pligtig til at besørge mit Korn til og fra Mølle, mit Brød bagt og mit Tøi vadsket og i det hele taget give mig til.. med Opvartning, og Alderdomstilhold skal han

6) Aftægt er en aftale, hvorefter en ny ejer (eller fæster) af en ejendom forpligter sig til at underholde den tidligere ejer og hans eventuelle ægtefælle, så længe de lever. Sådanne aftaler var meget udbredte. Det aftalte underhold blev oftest fastsat ved en aftægtskontrakt, som nærmere bestemte ydelsernes art: bolig og naturalydelser som fødevarer og brænde samt tidspunktet for levering. Aftægtskontrakten blev oftest tinglyst på ejendommen, men kunne også som her være indskrevet i skødet.

7) L^u og ^u (Lispund) og pund
1 lispund = 16 pund = knap 8 kg.
I skødet er skrevet tegnet L^u (med steg igennem u-et), som er tegnet for lispund, mens tegnet ^u er tegnet for pund.

8) Pot er gammelt mål for væske. 1 pot = ca. 1 liter (0,9666 liter).

9) Skudtørv er tørv, der graves hele op af mosen.

Foto fra 1892-93, hvor Anders Peter Jørgensen (1840-1929) og Marie Jensdatter (1844-1933) er fotograferet med deres fem yngste børn. Drengen til højre er Martin (1885-?) og pigen forrest er Maren Katrine (1887-1918). Melllem forældrene ses Peter Theodor (1890-o.1978), og i baggrunden Andersine Karoline (1881-?) og Jens Kristian (1885-?).

Foto:
Hals Arkiv, B19976.

yde mig en omhyggelig og kjærlig Pleie. Mine Klæder skal Eieren ogsaa holde vedlige. Han skal derfor foddre et Svin for mig om Winteren og opfstre det med Yngel om Sommeren ligesom lade mig hæderlig og anstændig begrave overensstemmende med min Stand og Egnens Skik og Brug, men beholder som Wederlag herfor samtlige mine Efterladenskaber.

4. Skulde jeg blive tilsinde at flytte bort fra Aftægtsboligen skal Husets Eier være pligtig til at levere Aftægten indtil i én Mils Afstand fra Huset. Mælken og Tørvæne betales i saa Tilfælde med Penge efter ... Priser. Det staar mig frit for igjen at tage Aftægtsboligen i Besiddelse og fordre Aftægten leveret som foran bestemt.

5. Endelig skal Husets Eier levere til min Søn Morten [han hedder altså Martin] Jørgensen, naar denne indlader sig i Ægteskab en middelgod ung Ko og et godt Faar. Morten er nu 20 Aar gammel.

Jeg underskrevne Anders Peter Jørgensen erkjender hermed at have kjøbt Huset paa

fornævnte Betingelser og Forpligter mig overensstemmende dermed.

Til Sikkerhed for de mig og efterkommende Eiere herefter paahvilende Forpligtelser giver jeg herved 1ste Prioritets Pantet i det mig hermed solgte Huus, dets Avl og Afgrøde, Besætning, Inventarium, Ind og Udbo og endelig Husets Assurancesum, ... nærværende Contract tillige bliver at tinglæse som Pantebrev. Med hensyn til ..- brugen af det stemplede Papir anslaaes Wærdien af de betingede aarlige Præstationer til 40 Rdl, hvilket

for 5 Aar udgjør	200 Rdl
Beboelsesleilighedens Indretning	25 Rdl
Begravelsen	20 Rdl
Præstationerne efter Post 5	30 Rdl
i alt	275 Rdl

Bekræfter med vore Underskrifter i Widners Overværelse. Westerhassing 22 December 1864. Anders Peter Jørgensen m.f.P. Jørgen Gregersen m.f.P.¹⁰⁾ Til Witterlighed Peder Rasmussen. Jens Nielsen. Læst i Kjær Herreds Ret

Fredagen den 13 Januar 1865 som Skjøde og Aftægtskontrakt og tilført Pantebogen No 16 Fol 820.

1865-1901

Når aftægtsmanden, sælgeren Jørgen Gregersen, i løbet af 1865 skal have en aftægtsbolig bestående af 3 fag, må det formodes, at der er bygget til huset siden 1795, hvor det i et skøde angives at være på 4 fag.

Ifølge folketællingen i 1901 var køberen Anders Peter Jørgensen i 1863 blevet gift med Marie Jensdatter. Han er født i 1840 i Vester Hassing sogn. Hun er ifølge folketællingen født i 1843 i Dronninglund sogn. Ved samme folketælling angives ægteparret at have fået 15 børn, hvoraf de 11 stadig lever, mens de 4 er døde¹¹⁾. Vi støder på disse børn i nedenstående beretning.

Ægteparret Anders Peter Jørgensen og Marie Jensdatter havde fået deres første barn, datteren Ane, allerede i november 1863. På dette tidspunkt boede de på Dalsgaardhøj, hvor Anders Peter Jørgensen angives at væ-

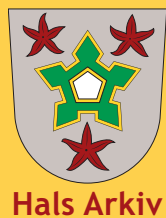
¹⁰⁾ m.f.P. er en forkortelse for "med ført Pen". Dette betyder, at hverken sælgeren eller køberen kunne skrive. Måske kunne de heller ikke læse, men dette var for så vidt uden betydning, for deres underskrift, som blev prentet med ført hånd, blev ikke sat, før skriversen havde læst hele skødet op.

Og at alt var gået korrekt til bevindet af to vitterlighedsvidner med deres underskrifter.

¹¹⁾ Marie og Anders Peter Jørgensens 15 børn På WikiTree - www.wikitree.com/wiki/Jorgensen-4041 - kan alle efterkommere efter Anders Peter Jørgensen (1840-1929) og Marie Jensdatter (1844-1933) findes.

Alle med efternavnet Andersen:

1. Ane Andersen (1863-1879)
2. Gregers Peter (1865-?)
3. Jørgen Christian (1867-1867)
4. Jørgen Andersen (1868-o.1943)
5. Ane M. Andersen (1871-o.1957)
6. Kirstine Andersen (1873-o.1936)
7. Andersine Karoline (1875-1880)
8. Otto Peter Andersen (1878-1966)
9. Kirstine Andersen (1879-o.1983)
10. Maren Katrine (1881-1885)
11. Andersine Karoline (1881-?)
12. Jens Kristian Andersen (1885-?)
13. Martin Andersen (1885-o.1981)
14. Maren Katrine (1887-1918)
15. Peter Theodor (1890-o.1978)

re husmand, så formentlig flyttede de ind hos faderen/svigerfaderen allerede ved brylluppet.

Efter overtagelsen af stedet får Anders Peter Jørgensen og Marie Jensdatter på Dalsgaardshøj sønnen Gregers Peter i 1865, sønnen Jørgen Christian i 1867 (dør senere samme år) og sønnen Jørgen i 1868. Ved folketællingen i 1870 bor ægteparret på Dalsgaardshøj med deres på dette tidspunkt tre børn og aftægtsmanden Jørgen Gregersen.

I 1870'erne får ægteparret yderligere fem børn: Ane Marie i 1871, Kirstine i 1873, Andersine Hansine i 1875, Otto Peter i 1878 og Kirstine i 1879. Alle børnene er født på Dalsgaardshøj, hvor faderen er husmand.

Der sker dog også andre ting i 1870'erne. Aftægtsmanden Jørgen Gregersen i "Dalsgaardshøj i Vesterhassing" den 1. juli 1876, 75 år gammel. Aftægts hæftelsen slettes dog først den 18. juli 1902, hvor sønnen Anton Peter Jørgensen sælger ejendommen.

Endvidere er det i 1870'erne, at Anton Peter Jørgensen køber yderligere jord til ejendommen. Ved købekontrakt af 22. juli 1876 og skøde af 5. januar 1878, tinglæst 18. januar 1878, sælger Jacob Christian Nielsen af Lundborg (Heden 22) den parcel, som matrikuleres 121b, og som har et hartkorn på 2 fjerdingkar, til Anders Peter Jørgensen "af Dalsgaardshøj" for 500 kr. Denne matrikel er beliggende umiddelbart syd for matr. nr. 122, Dalsgaardshøj, og er i dag en del af Aslund Plantage, noteret som fredskov. Og ved købekontrakt af 30. juni 1877 og skøde af 5. januar 1878, tinglæst 18. januar 1878, sælger Jens Christian Pedersen af Lundborg den parcel, som er matrikuleret 121f, og som har et hartkorn på 3 fjerdingkar og $\frac{3}{4}$ album til husmand Anders Peter Jørgensen "af Dalsgaardshøj" for 1.800 kr. Denne matrikel er i dag en del af ejendommen på Øster Hassing Vej 85. Med disse to tilkøb sker der omkring en fordobling af ejen-

dommens samlede hartkorn, fra 1 skæppe, 1 fjerdingkar og $2\frac{3}{4}$ album til 2 skæpper, 3 fjerdingkar og $\frac{1}{2}$ album.

Ved folketællingen i 1880 finder vi ægteparret Anders Peter Jørgensen og Marie Jensdatter på Dalsgaardshøj med seks børn. Måske er pladsen ved at blive trang med de mange børn, men dette er der råd for. Noget tyder på, at Anders Peter Jørgensen i starten af 1880'erne bebygger den tilkøbte parcel med matr. nr. 121f (Øster Hassing Vej 85) og flytter dertil.

I 1880'erne får ægteparret Anders Peter Jørgensen og Marie Jensdatter yderligere fem børn: tvillingpigerne Marie Katrine og Andersine Karoline i 1881 (født henholdsvis 21. og 22. juli), tvillingdrengene Jens Kristian og Martin i 1885 (født henholdsvis 12. og 13. september) og Maren Katrine i 1887. Ved de to første fødsler angives ægteparret at bo på "Vesterhassing Hede" og ved sidste fødsel ved "Rasmusmose".

Det kunne antyde, at ægteparret ikke længere bor på Dalsgaardshøj. Og de lejer da også snart efter det meste af denne ejendom ud.

Den 5. september 1883 underskrives en lejekontrakt, ifølge hvilken "Husmand Anders Peter Jørgensen af Dalsgaardshøj bortleier herved til Husmand Søren Jensen af Hvedhaven det under den mig ifølge Skjøde tinglæst 13 Januar 1865 tilhørende Hus Matr. No 122 af Vester Hassing By og Sogn selve særskilt beliggende Moselod i den saakaldte Rasmus Mose". Lejekontrakten er indgået på 49 år, fra 11. december 1883 til 11. december 1932, og lejerens betaler en éngangsafgift på 40 kr. Lejekontrakten tinglæses den 7. september 1883. Lejemålet omfatter tørvelodden i Rasmusmose.

Den 14. november 1883 underskrives endnu en lejekontrakt, ifølge hvilken "Husmand Anders Peter Jørgensen af Dalsgaardshøj i W. Hassing bortleier herved til Husmd Johan Frederik Kock i W. Hassing af det mig

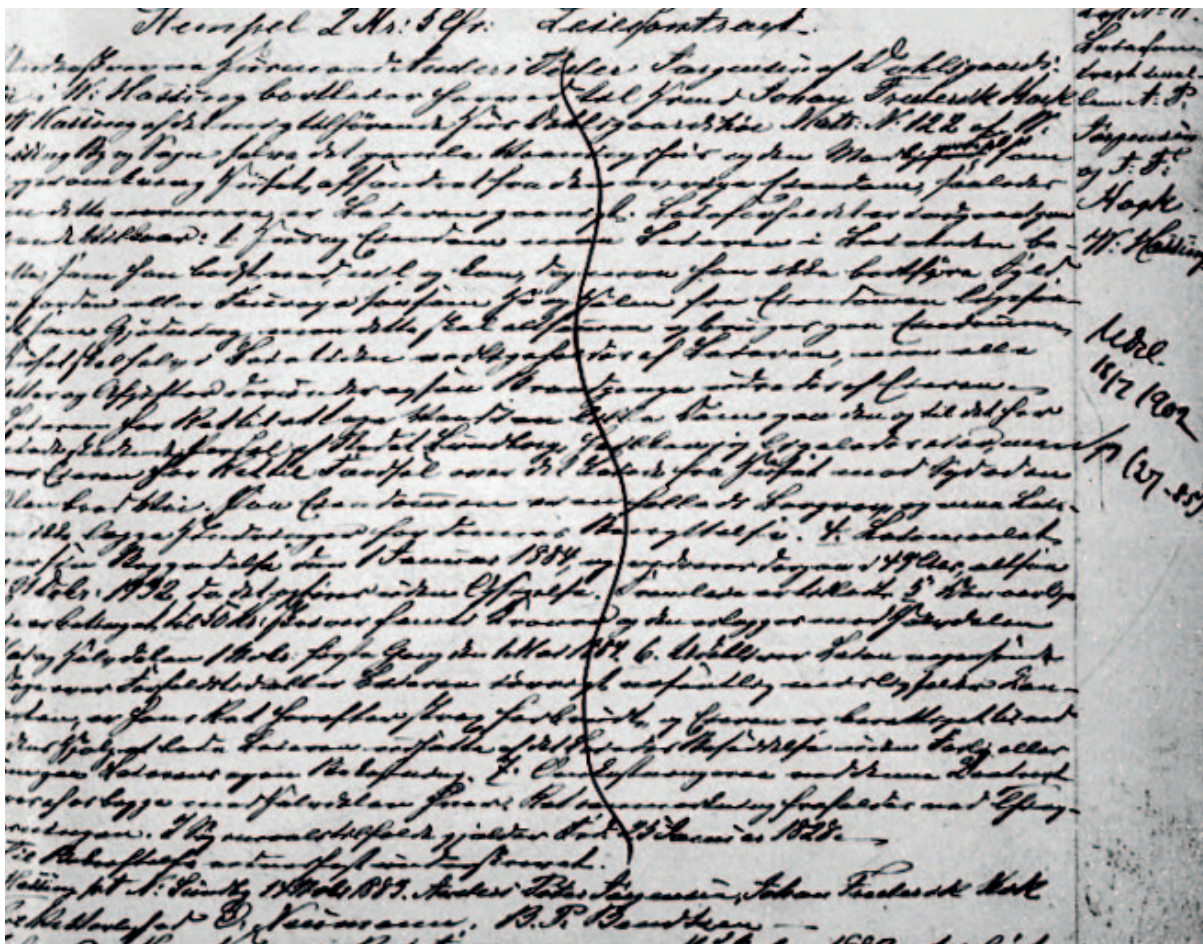
tilhørende Hus Dalsgaardshøj Matr. No 122 af Vester Hassing By og Sogn selve det gamle Waaningshus [stuehus] og den Mark som ligger omkring Huset". Denne lejekontrakt er også på 49 år, fra 1. januar 1884 til 31. december 1932. Den årlige leje er 50 kr. Lejemålet omfatter hovedlodden, som grænser op til Vester Aslunds jorder, og det er på denne lod, at det gamle hus Dalsgaardshøj/Hørhuset er bygget. Denne hæftelse slettes den 18. juli 1902, hvor Anton Peter Jørgensen sælger ejendommen, men da var lejerens for længst fraflyttet.

Disse lejemål må betyde, at Anders Peter Jørgensen er fraflyttet senest ved udgangen af 1883. Tilbage af Dalsgaardshøjs oprindelige jorder har han kun den vestlige kærmod, som i øvrigt ligger tæt på den tilkøbte matrikel 121f, som han formentlig har bebygget.

Lejerens af huset Dalsgaardshøj, Johan Frederik Kock, havde i 1880 købt parcellen matr. nr. 101e, nutidens Heden 25, som han også bebyggede. Allerede i 1883 sælger han denne ejendom, som han ifølge skødet, som er underskrevet den 19. april 1883, "strax fraflytter". Formentlig er han allerede da flyttet ind på ejendommen Dalsgaardshøj.

Johan Frederik Kock var den 14. marts 1879 blevet gift med Ane Kirstine Johansen i Vester Hassing kirke. Ved ægteskabets indgåelse havde hun sønnen Jakob Kristian Jakobsen, født 1877, og sammen havde parret sønnen Jens Kristian Johansen Kok, født 1878. I 1881 får ægteparret sønnen Frederik Vilhelm. Og det må være disse fem personer, som formentlig i 1883 flytter ind på ejendommen Dalsgaardshøj. På Dalsgaardshøj får ægteparret datteren Eva Kirstine Elisabet i november 1883, datteren Ane Kirstine Karoline i 1884, en dødfødt dreng i 1887 og sønnen Peter Martinus i 1889. Alle børnene angives at være født på "Vesterhassing Hede".

Udsnit af lejekontrakt på Dalsgaardshøj, dateret 14. november 1883 og tinglæst 16. november. Fra Skøde- og Panteprotokollen 1883-1887 folio 145. "Underskrevne Husmand Anders Peter Jørgensen af Dalsgaardshøj i W. Hassing bortleier herved til Husmd Johan Frederik Kock i W. Hassing af det mig tilhørende Hus Dalsgaards-høj Matr. No 122 af Vester Hassing By og Sogn selve det gamle Waaningshus og den Mark som er omkring Huset". Lejemålet går fra 1. januar 1884 til 31. december 1932 og er på 50 år. Den årlige leje er 50 kr.

Ved folketællingen i 1890 finder vi ejeren af Dalsgaardshøj Anders Peter Jørgensen og hustruen Marie Jensen i et hus med seks hjemmeboende børn. I næstkommende hus, tællingskommisærerne besøger, bor Laurits Christian Nielsen, der i 1882 havde købt matr. nr. 121e på nutidens Øster Hassing Vej 87. Herudfra må formodes, at Anders Peter Jørgensen og familie bor på matr. nr. 121f, som han havde købt i 1877/1878, og som ligger på nutidens Øster Hassing Vej 85 ¹²⁾. Ægteparret får i øvrigt sønnen Peter Theodor senere i 1890, og forældrene angives på dette tidspunkt at bo ved "Rasmusmose i V Hassing", igen en bekræftelse på husets placering.

Ved folketællingen i 1890 finder vi lejeren af Dalsgaardshøj Johan Frederik Koch og hustruen Ane Kirstine Johansen i et hus på "Vesterhassing Hede" med fire børn. Der må være tale om Dalsgaardshøj. Dette ægtepar får yderligere sønnen Johan Martinus Johansen Kok i 1891 og datteren Eva Elvine Elisabeth Johansen Kok i maj 1893, begge født på "Vester-

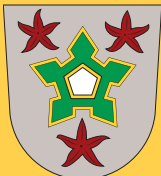
hassing Hede". Snart herefter må de have forladt egnen. Ved folketællingen i 1901 er familien at finde i Ringkøbing Amt, hvortil de angives at være ankommet i 1896 fra "Neuling Sogn". Så de har forladt Vester Hassing sogn mellem 1893 og 1896, og der er intet, som tyder på, at ejendommen Dalsgaardshøj har været beboet siden da.

Ved folketællingen i 1901 bor ejeren af Dalsgaardshøj Anders Peter Jørgensen og hustruen Marie Jensen i et hus på "Vester Hassing Hede" med datteren Katrine og sønnen Peter, de to yngste børn. Familien angives at bo på matr. nr. 121b, men det må være en fejlskrivning. Familien bor på matr. nr. 121f (Øster Hassing Vej 85), hvad der også passer med, at naboen stadig er Laurits Nielsen i matr. nr. 121e (Øster Hassing Vej 87). I indekset til folketællingen kaldes huset for Dalskovshøj, måske en fejlskrivning, for i selve folketællingen kaldes huset for Dalsgaardshøj; så ejendommens navn er altså i første omgang flyttet med, helt eller delvist.

1902

Den 3. januar 1902 underskrives en købekontrakt, hvormed Anders Peter Jørgensen sælger sin "tilhørende Husejendom "Dalsgaardshøj" i Vesterhassing By og Sogn skyldsats under Matr. No 122 for Hartkorn 1 Skp 1 Fdk 2¾ Alb ... Matr. No 121f for Hartkorn 0 Skp 3 Fdk 0¾ Alb ... Matr. No 121b for Hartkorn 0 Skp 2 Fdk 0 Alb ... med paastaaende Bygninger" til Laurits Bertinus Larsen. Det fremgår ikke af købekontrakten, hvilke matrikelnumre som er bebygget, og om det gamle hus stadig står på matr. nr. 122. Det nævnes dog i købekontrakten, "at ifølge Pantebogens Udvisende er Marklodden til Matr. No 122 bortlejet til Søren Jensen og et Hus og en Marklod af samme

¹²⁾ Dalsgaardshøj og Øster Hassingvej 85 - Min nu afdøde nabo, Knud Larsen, som flyttede på Vester Hassing Hede (Øster Hassing Vej 98) som ung mand i 1937, har beskrevet en del ejendomme, og om ejendommen på Øster Hassing Vej 85 har han skrevet, at denne ejendoms navn var Dalsgaardshøj, og at den tidligere havde ligget ved Hørhuset, hvorfra den var blevet udflyttet.

Anders Hansen
"Fuxlund" og
husbestyrerinde
Anne Christine
Friskberg foto-
graferet o. 1921
udenfor huset på
Heden 30.

Billedet er fejl-
agtigt anført
som Fuxlund
eller Hørhuset i
Knud Jørgensens
bog "En mosaik
om Vester Has-
sing". Se note 13
på næste side og
beskrivelsen af
Heden 30 på
www.halsarkiv.dk

Foto:
Hals Arkiv, B19274.

Matr. No er bortlejet til Johan Frederik Kock men begge disse Lejemaal ere nu bortfalden uden at dette dog kan ses af Pantebogen". Overtagelsen er fra 1. april 1902, og købesummen er 5.500 kr. Sælgeren Anders Peter Jørgensen slipper dog ikke stedet helt, da punkt 5 i købekontrakten lyder som følger.

Jeg [Anders Peter Jørgensen] forbeholder mig den frie og udelukkende Brug af en Del af den østre Ende af Matr. No 122 nemlig et Stykke Jord med en Længde af 10 Favne mod Vest fra Markvejen der gaar fra den østre ende af Parcellen og med en Bredde af 8 Favne fra det sydøstre Hjørne af Parcellen mod Nord. De ny Grændselinier trækkes parralielt [stavet således] med de nuværende Grændser paa Parcellen og skal denne Brugsret tilkomme mig i 49 Aar fra 1ste April 1902 at regne.

Den 23. juni 1902 laves en anmærkning om, at lejekontrakten til Søren Jensen vedrørende tørvelodden endnu står ved magt, hvorfor køberen skal respektere denne. Men tørv skal der til, og i stedet for overtager køberen en lejekontrakt på 49 år fra 1891, som sælgeren har "til en Moselod af Matr. No 5 af Vesterhassing". Det nævnes også, at sælgeren må overføre denne brugsret til andre personer. Skødet underskrives den 11. juli 1902 og tinglæses den 19. juli.

Sælgeren Anders Peter Jørgensen ejer den nærliggende ejendom på Øster Hassing Vej 98 i perioden 1903-1907. Han dør i 1929 på Gravsholt i Horsens sogn (Langholt). Han må forinden sin død have overdraget den ovenfor nævnte brugsret til Carl Hansen, jævnfør nedenstående beretning.

Køberen Laurits Bertinus Larsen og hustrue Sine Amalie, født Sørensen, bor ved folketællingen i 1906 sammen med datteren Anna Kristine Nielsine Larsen, der er født i 1904 i "Lille Skovhus Rasmusmose Vesterhassing Kær Vesterhassing Sogn". Ved denne folketælling kaldes stedet for "Dalskovshus", så formentlig bor de på matr. nr. 121f på nutidens Øster Hassing Vej 85.

Ved de efterfølgende kirkelige handlinger angives familien at bo på "Vester Hassing Hede", ved folketællingerne i 1911 og 1916 er familien nabo til Laurits Nielsen på nutidens Øster Hassing Vej 87, og ved folketællingen i 1925 kommer det endelige bevis for, at Laurits Bertinus Larsen bor på nutidens Øster Hassing Vej 85, da han ved denne folketælling angives at bo på matr. nr. 121f. Det samme er i øvrigt tilfældet ved folketællingen i 1930.

Der er således ikke noget, som tyder på, at det gamle hus ved gravhøjen Dalsgaards Høj har været beboet siden starten af 1890'erne, og formentlig er

huset for længe siden revet ned.

Laurits Bertinus Larsen får den 2. december 1919 tilladelse til at frastykke en parcel fra matr. nr. 122, ejendommen Dalsgaardshøj. Denne udstykning får matr. nr. 122b, mens de to resterende lodder får matr. nr. 122a. Ved skøde af 23. december 1919, tinglæst 6. august 1920, sælger Laurits Bertinus Larsen parcellerne matr. nr. 121b og 122b, førstnævnte med et hartkorn på 2 fjerdingkar, sidstnævnte med et hartkorn på 1 skæppe og $\frac{3}{4}$ album, til "Vester og Øster Hassing Kommune". Prisen er 200 kr. pr. tønde land, og da det overtagne areal er på "10 3060/14000 Td. Land" bliver købesummen 2.044 kr.

Ved købekontrakt af 19. juli 1921 sælger Laurits Bertinus Larsen en parcel af matr. nr. 122a til Carl Hansen, nemlig "det Jordstykke, som Køberen alt har i Leje". Købesummen er 500 kr. Skødet underskrives den 23. januar 1922 og tinglæses den 27. januar og det fremgår, at udstykningen er godkendt ved skrivelse fra landbrugsmi- nisteriet af 16. november 1921, at parcellen har et hartkorn på $\frac{1}{4}$ album og at denne har fået matr. nr. 122c. Efter købet får Carl Hansen slettet den hæftelse omkring brugsretten i 49 år, som Anders Peter Jørgensen fik ved salget i 1902.

Den formodede placering af huset Hørhuset øst for gravhøjen Dalsgaards Høj i Aslund Plantage.

Foto:
Klem Thomsen,
Hals Arkiv, B19977.

1939

Efter ovennævnte frasalg sælger Laurits Bertinus Larsen den resterende ejendom - matr. nr. 122a og matr. nr. 121f, sidstnævnte matrikel med hus - til Jens Peter Christensen.

Herefter vil dette steds historie ikke længere blive fulgt, men der vil blive givet en status pr. år 2022 på de tre matrikler, som er resultatet af udstykningerne fra matr. nr. 122, ejendommen Dalsgaardshøj.

Status på matr. nr. 122a, 122b og 122c anno 2022

Matr. nr. 122a er det jordstykke, som i sogneprotokollen i 1922 beskrives som "en Tørvelod i Rasmusmose, nordligst i Eierlavet". Denne matrikel er

på 1.066 m², og er i dag en del af ejendommen på Øster Hassing Vej 85.

Matr. nr. 122b er det jordstykke, som i sogneprotokollen i 1922 beskrives som "En Hovedlod ved Huuset, norden for Westerhassing Bye ved Vester Aslund Markskjel". Denne matrikel er på 32.560 m², knap 6 tønder land. Matriklen ejes af Aalborg Kommune og er en del af det rekreative område Aslund Plantage.

Matr. nr. 122c er det jordstykke, som i sogneprotokollen i 1922 beskrives som "en Kjærlod vestligere ved Horsens Mosekjel". Denne matrikel er på 2.310 m², og udgør i dag ejendommen på Skovhusvej 53.

Fra ejendom til gravhøj - og en kilde

Det eneste spor i dag af ejendommen Dalsgaardshøj, er gravhøjen Dalsgaards Høj. Ifølge de gamle matrikelkort lå huset umiddelbart øst for gravhøjen Dalsgaards Høj. Huset har også heddet Hørhuset ¹³⁾, så det må formodes, at der har

¹³⁾ Knud Jørgensen sammenblander i sin bog "En mosaik om Vester Hassing" på side 10 ejendommen Fuxlund (oprindelig Fuxlund) og ejendommen Hørhuset. Disse ejendomme er 2 forskellige ejendomme. Ejendommen Fuxlund lå vest for Striben og nord for Rasmusmose; en beskrivelse af denne ejendom kan findes i "Kr. Værnfelt: Striben. I: Fra Himmerland og Kjær Herred 1952, s. 221-230".

Ejendommen Hørhuset, også kaldet Dalsgaardshøj, lå ved gravhøjen Dalsgaards Høj.

Også i den gamle sogneprotokol for Vester Hassing sogn optræder disse to ejendomme som 2 selvstændige ejendomme.

Knud Jørgensen vil også have Helligkilde til at ligge ved Hørhuset, hvad der også er forkert (se note 14). Billedet i Knud Jørgensens bog er givet fra ejendommen på nuværende adresse Heden 30, som Anders Hansen "Fuxlund" i 1907 lejer for 25 år. Formentlig har Knud Jørgensen troet, at ejendommen på Heden 30 var den gamle ejendom Hørhuset, men dette er ikke tilfældet; Dalsgaardshøj/Hørhuset (matr. nr. 122) lå ca. 100 meter østligere end ejendommen på Heden 30 (matr. nr. 74c).

Ejendommen Hørhuset lå øst for gravhøjen Dalsgaards Høj i Aslund Plantage på nuværende matrikel nr. 177. Matrikel nr. 101e er Skovly på Heden 25 og matrikel nr. 74c er Jægerhytten på Heden 30, Vester Hassing.

Kort:
www.kulturarv.dk/
fundogfortidsminder

Hørkilden nær huset Hørhuset øst for gravhøjen Dalsgaards Høj i Aslund Plantage.

Foto:
Klem Thomsen,
Hals Arkiv, B19978.

været dyrket hør i husets nærhed. Umiddelbart syd for gravhøjen Dalsgaards Høj er resterne af en kilde ¹⁴⁾, som herværende forfatter tillader sig at kalde "Hørkilden", da den ligger tæt ved Hørhuset. Husets placering tæt ved kilden sikrede vand til stedets husholdning. Og formentlig har både gravhøjen og kilden været brugt på anden vis, gravhøjen til tørring af hørren og kilden til rødning ¹⁵⁾ og skylning af hørren, således at folkene på stedet kunne få tøj på kroppen.

I årene 1916-1919 blev jorden omkring gården Øster Aslund tilplantet, og Vester Aslund Plantage opstod. Før da havde området været lyngbakker. Daværende Øster- og Vester Hassing Kommune overtager i 1919/1920 hovedparcellen til Dalsgaardshøj/Hørhuset, og formentlig blev denne tilplantet kort efter, således at stedet i dag er en del af Aslund Plantage.

Fællesarealet matr. nr. 177 midt i Aslund Plantage

I sogneprotokollen i 1922 står følgende om ejendommen Dalsgaardshøj/Hørhuset: "I Hovedlodden er en fælles Sandgrav".

Udskiftningen betegner omfordelingen af landbrugsjorden under Landboreformerne fra 1700 til 1850. Landbrugsejendomme flyttede mange steder fra landsbyerne ud på de nye marker. Udskiftningen hang nøje sammen med ændringen fra fællesdrift til bøndernes ansvar for dyrkningen af deres egen jord. Mange steder skete udskiftningen ved en blokudskiftning, hvor hver gård fik et så firkantet areal som muligt.

I Vester Hassing fandt udskiftningen sted i år 1800. Udskiftningen omfattede også udlæg til de fornødne offentlige og private veje og afsætning af fællesarealer til vanding mv. Men der var ikke hjemmel til udskiftning af søer, eller af arealer der ikke egnede sig til dyrkning. Endvidere

14) Kilden ved gravhøjen Dalsgaards Høj blev i 1975/1976 af flere parter fejlagtigt antaget at være den gamle Helligkilde i Aslund Plantage, selv om Helligkilde ifølge de ældre overleveringer skulle ligge syd for Hellighøje.

I 1992 kunne herværende forfatter - med kortblad 3f til Originalmålinger til Videnskabernes Selskabskort 1786 som endelig bevis - fortælle de involverede parter, at Helligkilden ganske rigtig er placeret syd for den østligste af de nuværende tre hellighøje; se herværende forfatters artikel "Aslund Plantage" på hjemmesiden www.halsarkiv.dk/vester-hassing-historier/.

15) Rødning - Når hørrens frøhus var gult trak man planter op af jorden (rusket) og lod dem ligge på marken nogle dage. Derefter blev de bundet i neg til tørring. Til at ribbe frøene af de tørre hørplanter brugte man en hørrive. Næste led, der var rødningen, hvor planterne blev lagt i en dam. Her opstod en gæringsproces, som frigjorde basten, taverne, fra den træagtige stængel. Derpå endnu en tørring på f.eks. et lyngareal eller i eftervarmen i bageovnen. Den knastørre hør kunne nu brydes, for at frigøre taverne, som siden blev finrenset med en hørskætte.

Den tilgroede
gravhøj
Dalsgaards Høj
ligger lige vest
for stedet hvor
Hørhuset i Aslund
Plantage var
placeret.

Foto:
Klem Thomsen,
Hals Arkiv, B19979.

kunne lodsejerne ikke kræve mindre arealer som f.eks. vandingssteder, driftsveje, grusgrave m.v. udskiftet. Disse arealer blev derfor ved udskiftningen henlagt til fælles brug. Disse fællesarealer blev som regel ikke matrikuleret.

Heller ikke den fælles sandgrav ved Dalsgaardshøj blev oprindeligt matrikuleret. Dette skete tilsyneladende først ved landbrugsministeriets skrivelse af 14. juni 1993, hvor parcellen blev tildelt matr. nr. 177.

Indtil for ganske få år siden tilhørte gadejord i princippet fællesskabet af lodsejere i det pågældende ejerlav. Med ændringen af Udstykningsloven i 1991 fik kommunerne mulighed for at få dom for ejendomsretten til arealerne, hvis ikke andre kunne gøre en begrundet ejendomsret gældende. Dette er dog ikke sket for matr. nr. 177, så i skrivende stund (juni 2022) er der ingen adkomsthavere¹⁶⁾ til denne parcel.

Parcellen, som er på ca. 36 x 72 meter (arealet er dog ikke helt firkantet, men har et par skæve vinkler), er på 2.719 m², og er stadig en "Fælles Sandgrav". Gravhøjen Dalsgaards Høj ligger i det sydøstligste hjørne af fællesarealet.

16) Adkomst bruges i betydningen "besiddelse af en rettighed til noget". Et dokument, som fastslår en adkomst, fx et skøde på en fast ejendom, kaldes et adkomst-dokument.

Den formodede
placering af den
fælles sandgrav
vest for
Dalsgaards Høj
og Hørhuset i
Aslund Plantage.

Foto:
Klem Thomsen,
Hals Arkiv, B19980.

